

PSANÍ ODBORNÝCH TEXTŮ

Odborný text

Rešerše

Bibliografická
citace

Sekundární
dokumenty

Odborný text

- **uzavřený slohový útvar, jehož účelem je informovat, zaujímat stanoviska, vysvětlovat myšlenky a komunikovat o teoriích různých vědních oborů s odbornou veřejností**
- **jeho funkce je odborně sdělná**
- **slouží ke komunikaci v rámci konkrétního vědního oboru**
- **četba odborných textů, kritický přístup k nim a schopnost jejich vlastní produkce je jedním z účelů vzdělání na VŠ**

Odborný text podle funkce

- publikování vědeckých poznatků
  - monografie, studie, odborná stať, referát, odborný článek, stať ve sborníku, přednáška
- odborné kritické zhodnocení
  - recenze, posudek, polemika, analýza
- školní práce
  - seminární práce
- kvalifikační práce
  - vede k získání akademického titulu
    - bakalářská práce (Bc.)
    - magisterská práce (Mgr. nebo Ing.)
    - rigorózní práce (PhDr., JUDr., RNDr.)
    - dizertační práce (Ph.D.)
    - habilitační práce (doc.)
- vzdělávací funkce
  - učebnice, učební texty, skripta, e-learning

Vyhledávání podkladů

Rešerše

- prohledat literaturu v katalogích a databázích knihoven
  - www.mzk.cz; www.nkp.cz; zahraniční knihovny
- projít on-line vědecké zdroje – databáze MU
  - <https://ezdroje.muni.cz/>
- informovat se o možnostech získání potřebných publikací
- projít možnou pramennou základnu v ostatních paměťových institucích
  - archivech
    - www.cesarch.cz
  - muzeích
    - www.museum.cz
  - památkových ústavech
    - www.npu.cz
  - galeriích, výzkumných ústavech

Obecné rady

- formulace myšlenek musí být srozumitelná
  - musí jim rozumět autor i čtenář
- v textu nepoužívat slova, kterým autor nerozumí
- používat citace z knih, které měl autor k dispozici
- vyvarovat se nadužívání módních slov, která do jazyka odborného textu nepatří
- odborné texty jsou nejčastěji psány v 1. osobě množného čísla, tedy „my“
- užívat spisovné češtiny a mít po ruce Pravidla českého pravopisu
- při shromažďování podkladů si důkladně psát odkazy na později citované texty či uložení použitých pramenů
- důsledně citovat dle požadovaných citačních pravidel
- poznámky psát jako celé věty: začínají velkým písmenem a končí tečkou
- každá práce musí mít úvod, stať a závěr

Sekundární dokumenty

1. Abstrakt

- **Abstrakt**

- vyskytuje se v úvodní části textu
- stručné shrnutí tématu práce, jejího obsahu, cílů, použitých metod a závěrů
- formulován nově, může obsahovat texty z původního textu
- neobsahuje žádné odkazy ani citace
- slouží čtenáři jako pomoc při rychlé orientaci v dané práci
  - srozumitelné i tehdy nemá-li čtenář celý text k dispozici
- v odborných periodikách umístěn před úvodem, oddělen od vlastního textu, často odlišně formátován (jiné zarovnání, velikost písma apod.)
  - též samostatně ve specializovaných periodikách
- abstrakt na konferenci
  - výtah z plánovaného vystoupení na konferenci

Sekundární dokumenty

2. anotace

3. klíčová slova

- **anotace**
  - stručná hodnotící informace o obsahu práce
    - v odborném časopise
      - může mít podobu stručné recenze
    - nakladatelská anotace
      - upozorňuje na novou knihu
  - formulována nově, neobsahuje texty z původního textu
  - neobsahuje žádné odkazy ani citace

- **klíčová slova**
  - vyskytuje se v úvodní části textu
  - obvykle 3–6 pojmů charakterizujících text
  - využívána v knihovných rejstřících i na webu
  - vyhledávání knih nebo webových stránek podobného tématu

Sekundární dokumenty

4. resumé

- **resumé**
  - vyskytuje se v závěrečné části textu
  - stručně charakterizuje problematiku dané práce, popisuje použité metody, uvádí přínos výzkumu pro obor, témata a možnosti dalšího zkoumání
  - uvádí také základní argumenty
  - délka se odvíjí od rozsahu práce
  - přeložen do několika jazyků

Obecné rady

- Čtenář pravděpodobně text nezná, proto je důležité podávat informaci o předloženém textu stručně, výstižně a srozumitelně.
- V úvodu je nutné zmínit téma, časové rozmezí, výzkumné otázky, použité metody a cíle práce.
- Anotace – v jejím závěru je třeba práci zhodnotit, anotaci se říká také malá recenze. Hodnotíme například zda bylo dosaženo cílů, je-li text přínosný a pro koho apod.
- Poprvé užitá zkratky rozepisujeme, do závorky dáme zkratku, kterou dále používáme.
- Pozor na užívání stejných slov v několika větách po sobě (a už vůbec ne ve stejné větě!)
- Pozor na slovosled, věty musí dávat smysl a musí na sebe správně navazovat. V hlavní větě hledíme podmět, ke kterému se vztahuje věta vedlejší apod. Správně skloňujeme!
- Netvořme dlouhá souvětí, kterým už v druhé větě sami nerozumíme, a co teprve čtenář...
- PRAVOPIS! Raději vezměte k ruce Pravidla českého pravopisu.
- Jakékoliv práce si po sobě vždy přečtěte!

Bibliografická citace

- **bibliografická citace**
  - přesná identifikace pramene, z něhož bylo čerpáno
  - zdroj informace pro čtenáře, recenzenta, oponenta
  - umožňuje zpětné vyhledání a ověření
  - zdroj odkazů na další literaturu
- **seznam bibliografických citací**
  - seznam použitých pramenů a literatury

Odborný text a citace

- **psaní odborného textu vyžaduje**
  - uvedení odkazů na knihy, články, prameny a zdroje, které autor používal
  - osvědčení znalosti základních i sekundárních zdrojů vážících se ke zpracovanému tématu
  - dodržení autorské etiky a autorského zákona
- **odkazy na citace**
  - odkaz vsunut do textu
  - poznámkový aparát
    - na stránce, na konci kapitoly, na konci celého textu
  - soupis zdrojů na konci dokumentu

Pravidla při psaní odborného textu

- podřízení se zásadám a zvyklostem, stanoveným na VŠ nebo vydavatelem
  - formální úprava a členění vlastního textu
  - vybavení anotacemi, abstrakty, klíčovými slovy
  - obrazová příloha
  - rejstříky
  - seznamy pramenů a literatury
  - seznamy zkratk
- **citační normy**
  - sjednocují zásady pro publikování/vydávání odborných textů
  - pokyny vydavatelů, respektující zvyklosti v daném oboru
  - pokyny pro autory při přípravě rukopisu
    - citační úzus

Mezinárodní citační normy

- **ČSN ISO 690**

Bibliografická citace. Obsah, forma a struktura

- platná od roku 2011
  - obsahuje pravidla psaní a odkazování bibliografických citací monografických publikací a jejich částí, časopiseckých (seriálových) článků, příspěvků do monografií (sborníků z konferencí) a patentovaných dokumentů
  - <https://sites.google.com/site/novaiso690/>

- **ČSN ISO 690-2**

Bibliografické citace. Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části

- stanovuje způsoby citování elektronických monografií, databází a počítačových programů a jejich částí, elektronických (seriálových) publikací (časopisy) a jejich částí (články), elektronických nástěnek, diskusních fór a elektronických zpráv, a to jak pro elektronické publikace na příslušných nosičích (CD ROM, disk), tak i pro online dokumenty, u nichž je třeba ještě uvést dostupnost v počítačové síti

Obecné citační zásady

- přehlednost a jednotnost
- přesnost a úplnost
- citování primárních pramenů
- nezkracovat slova obsažená v údajích o citované publikaci
- zásada zachování pravopisných norem pro daný jazyk
  - cizojazyčná literatura
- zásada zachování jazyka knihy
  - nepřekládáme údaje
    - o autorovi, názvu, vydání
      - 1st edition, 2nd ed.
    - fyzickém popisu
      - 320 p. (pages), 320 S. (Seiten)
    - jména nakladatelů
- chybějící údaj přeskočit, vynechat

Zdroje údajů pro citace

- **primární dokument**
  - titulní list + rubová strana titulního listu, tiráž, počet stran
- **údaje charakterizující publikaci**
  - struktura bibliografické citace
- **povinné a nepovinné údaje**
- **formální úprava zápisu**
  - dána příslušnou normou
  - údaj – oddělovací znak – mezera – další údaj ....
  - za oddělovacím znakem začínáme velkým písmenem

Chyby při citování

- citování díla, které autor nepoužil
  - vložení citací děl kapacit oboru nesouvisejících s tématem
- necitování díla, které autor použil
  - antipatie k autorovi
- autocitace bez souvislosti s tématem
- nepřesné citování znemožňující dohledání díla
- poznámky na stránce delší než text
- citovat raději více než méně

Autorský zákon

- **Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském**
  - Novela zákona 156/2013 Sb.
- **diplomové a disertační práce** (pokud se nejedná o kompiláty z internetu !) jsou pod ochranou autorského zákona, a to po dobu 70 let po smrti autora
  - toto dílo je možné citovat
  - nesmí se reprodukovat ani jeho části
    - pouze se souhlasem autora

HYPertextOVÉ ODKAZY

- způsob strukturování textu, který umožňuje se pomocí kliknutí dostat na určitá data / informace jinde v rámci systému
- snadné publikování, údržba, vyhledávání informací
- odkazování bez citačních norem
- **nehodí se do odborných prací**
  - Webové stránky
  - Sociální sítě
  - Blogy
- POZOR!
  - neplatný odkaz
  - zánik stránky

Literatura k tématu

- Kolektiv autorů: *Úvod do studia dějepisu 1. díl*, Brno 2014. (online verze ke stažení <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/130405/monography.pdf>, citováno 17. 1. 2016)
- *Od abstraktu do závěrečné práce: jak napsat diplomovou práci ve společenskovědních a humanitních oborech: praktická příručka*. Edited by Helena Kubátová - Dušan Šimek. 4., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 90 s. ISBN 978-80-244-1589-5.
- KŘOVÁČKOVÁ, Blanka; SKUTIL, Martin. *Jak napsat seminární a závěrečné práce ve společenských vědách*. Vyd. 1. Hradec Králové : Gaudeamus, 2009. s. ISBN 9788070418635.
- POKORNÝ, Jiří. *Úspěšnost zaručena: jak efektivně zpracovat a obhájit diplomovou práci*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. 207 s. ISBN 80-7204-348-X.
- ECO, Umberto a Ivan SEIDL. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997. 271 s. ISBN 80-7198-173-7.
- ČMEJRKOVÁ, Světlá, Jindra SVĚTLÁ a František DANEŠ. *Jak napsat odborný text*. Vyd. 1. Praha: Leda, 1999, 255 s. ISBN 80-85927-69-1.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga a Alena MILTOVÁ. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 209 s. ISBN 80-86429-40-7.

- <https://ezdroje.muni.cz/>
- www.archive.org
- [Bibliografie dějin Českých zemí \(cas.cz\)](http://cas.cz)
- [Katalogy a databáze NK ČR \(nkp.cz\)](http://nkp.cz)
- <https://theses.cz/>
- Kurz práce s informacemi – Masarykova univerzita
http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js07/informace/materialy/kurz_prace_s_informacemi.html#o1